

گامی

به سوی

نگارش

تألیف

فروغ شوشتری زاده

شوشتری زاده، فروغ ۱۳۳۸ -
گامی به سوی نگارش / تألیف فروغ شوشتری زاده؛ [تهیه کننده] مرکز گسترش زبان و ادبیات
فارسی. - تهران: الهدی، ۱۳۸۳.
۲۷۰ ص.

ISBN 964 - 8121 - 85 - 0

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
۱. فارسی -- مکالمه و جمله سازی -- انگلیسی. ۲. فارسی -- راهنمای آموزشی -- خارجیان. ۳. فارسی --
انشاء و تمرین. الف. سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی. مرکز گسترش زبان و ادبیات فارسی. ب.
عنوان.

۹ ش ۸ الف / ۲۸۲۹ PIR

کتابخانه ملی ایران

۴ فا ۸ / ۲۴۲۱

۲۸۵۲۹ - ۸۳ م

انتشارات بین المللی الهدی

تهران - صندوق پستی: ۴۳۶۳ - ۱۴۱۵۵

تلفن: ۶۴۰۶۲۶۱ فاکس: ۶۴۰۶۲۴۰

عنوان: گامی به سوی نگارش

تألیف: فروغ شوشتری زاده

تهیه کننده: مرکز گسترش زبان و ادبیات فارسی

نوبت چاپ: اول، ۱۳۸۳ ه. ش.

تیراژ: ۲۰۰۰

قیمت: ۲۰۰۰ ریال

ناشر: انتشارات بین المللی الهدی

شابک: ۸۵-۰-۸۱۲۱-۹۶۴

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه مرکز
۱۳	در باره مؤلف
۱۵	پیشگفتار
۱۹	روش تدریس

فصل اول

۲۵	فهرست الفبای فارسی
۲۷	آموزش حروف الفباء: بخش ۱
۴۲	آموزش حروف الفباء: بخش ۲
۵۹	کاربرد زمان حال (بودن)
۶۹	آموزش حروف الفباء: بخش ۳
۸۳	اعداد

۸۶	 ساختارها
۸۶	 نکته ۱- اسم + صفت + زمان حال (بودن)
۸۷	 نکته ۲- اسم + اسم + زمان حال (بودن)
۸۸	 نکته ۳- قید + صفت + زمان حال (بودن)
۸۸	 نکته ۴- جمع با «ها»
۸۸	 نکته ۵- ترکیبهای اسم

فصل دوم

۹۵	 درس اول
۹۵	 واژه‌ها و عبارتهای تازه
۹۸	 کارهای روزانه
۱۰۱	 ساختارها
۱۰۱	 نکته ۱- فاعل + فعل (لازم)
۱۰۲	 نکته ۲- فاعل + مفعول صریح + (را) + فعل (متعدی)
۱۰۳	 نکته ۳- مفعول صریح، غیر صریح
۱۰۳	 نکته ۴- فعل لازم، متعدی
۱۰۳	 نکته ۵- اسم معرفه و نکره
۱۰۴	 نکته ۶- کاربرد (را)
۱۰۶	 نکته ۷- حال اخباری

نکته ۸- داشتن ۱۰۹

نکته ۹- حال اخباری منفی ۱۱۰

درس دوم ۱۲۰

واژه‌ها و عبارتهای تازه ۱۲۰

یک روز در بازار (۱) ۱۲۳

ساختارها ۱۲۵

نکته ۱- گذشته ساده ۱۲۸

نکته ۲- فاعل + مفعول صریح + (را) + مفعول غیر صریح + فعل (متعدی) ۱۳۰

نکته ۳- ضمائر ملکی متصل ۱۳۲

نکته ۴- کاربرد «یا»، «و» ۱۳۲

درس سوم ۱۳۷

واژه‌ها و عبارتهای تازه ۱۳۷

یک روز در بازار (۲) ۱۴۰

ساختارها ۱۴۳

نکته ۱- قیدها ۱۴۴

نکته ۲- ترتیب قید در جمله ۱۴۷

نکته ۳- صفت نسبی ۱۵۱

نکته ۴- صفت ساده، تر، ترین ۱۵۳

درس چهارم ۱۵۸

واژه‌ها و عبارتهای تازه ۱۵۸

خاطره‌ای از یک اردو ۱۶۲

ساختارها ۱۶۵

نکته ۱- حال التزامی ۱۶۵

نکته ۲- فعلهای سببی ۱۷۰

نکته ۳- ادامه صفت نسبی ۱۷۲

نکته ۴- گذشته استمراری ۱۷۴

نکته ۵- گذشته ناتمام ۱۷۷

نکته ۶- اسم فاعل ۱۸۰

نکته ۷- پسوند زار ۱۸۲

نکته ۸- واژه‌های قیدی ۱۸۳

نکته ۹- مصدر کوتاه ۱۸۴

آشنایی با «بند» ۱۸۶

درس پنجم ۱۹۰

واژه‌ها و عبارتهای تازه ۱۹۰

خاطره‌ای از یک مهمانی ۱۹۳

ساختارها ۱۹۸

۱۹۸	نکته ۱- فعل امر
۲۰۲	نکته ۲- گذشته دور
۲۰۶	نکته ۳- گذشته نقلی
۲۰۸	نکته ۴- مجهول
۲۱۳	نکته ۵- کاربرد که
۲۲۱	نکته ۶- نقل قول مستقیم و غیرمستقیم
۲۲۶	نکته ۷- وجه وصفی
۲۲۹	بند «توصیفی»
۲۳۵	واژه نامه
۲۶۹	کتابنامه

مقدمه:

فرهنگ و ادب گرانسنگ پارسی به لحاظ غنای ذاتی خود از دیرباز هواداران و علاقه‌مندانی در تمام نقاط عالم یافته است. پیامهای روح بخش و جان نواز این فرهنگ در قالب زبان و ادبیات فارسی، مشام مشتاقان و جویندگان حقیقت را می‌نوازد و لحظه به لحظه آنان را خوش می‌دارد و با نشاط می‌سازد.

مرکز گسترش زبان و ادبیات فارسی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در پاسخگویی به نیاز و تقاضاهای فراوان نمایندگان گنجهای محترم فرهنگی در خارج از کشور و نیز استادان و پژوهشگران و دانشجویان زبان و ادبیات فارسی و رشته‌های ایران‌شناسی دانشگاهها و سایر مراکز علمی و آموزشی بر آن شد تا با زبان ساده و به گونه‌ای مختصر نگارش فارسی را آموزش دهد.

امید است خوانندگان محترم، این مرکز را از نظریات و پیشنهادهای سازنده خود در جهت رفع لغزشها و تکمیل این مجموعه آگاه فرمایند.

مرکز گسترش زبان و ادبیات فارسی

درباره مؤلف

خانم فروغ شوشتری زاده در سال ۱۳۷۳ از دانشگاه فردوسی مشهد و در رشته زبان‌شناسی همگانی، مقطع کارشناسی ارشد فارغ التحصیل شد. یک سال بعد به عنوان عضو هیأت علمی دانشگاه بین المللی امام خمینی به آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان مشغول شد. ایشان عضو انجمن زبان‌شناسی ایران، بخش گویش شناسی است و تاکنون پنج مقاله علمی نوشته است. پایان نامه خانم شوشتری زاده نیز درباره آموزش زبان دوم است.

یادداشت ناشر:

امروز، گسترش زبان فارسی در جهان، دامنه وسیعی یافته است. هزاران علاقه‌مند به آموختن زبان فارسی در کشورهای مختلف جهان، در حال فراگیری این زبان هستند. اگر تا دیروز کرسی‌های زبان فارسی در دانشگاه‌های مختلف پاسخگوی بخش کوچکی از نیازهای عمومی به زبان فارسی بوده‌اند، امروز نمایندگی‌های فرهنگی ایران در کشورهای مختلف، درهای خود را به سوی علاقه‌مندان به آموزش زبان فارسی گشوده‌اند. آموزش زبان فارسی تنها به مثابه آموختن یک زبان نیست. بلکه زبان فارسی برای دانش‌آموختگان پلی به سوی فرهنگ، تاریخ و تمدن یک ملت قدیمی است.

از اینرو توجه به گسترش این زبان، ضرورت تولید و نشر کتب مورد نیاز این حوزه را بیشتر می‌کند.

انتشارات بین‌المللی الهدی، به منظور تعمیم و گسترش زبان فارسی، خود را موظف به حمایت و یاری در تهیه و چاپ متون آموزشی و کمک آموزشی برای دانشجویان زبان فارسی در کشورهای مختلف جهان می‌داند.

”گامی به سوی نگارش“ نوشته‌ی خانم فروغ شوشتری‌زاده که به همت مرکز گسترش زبان و ادبیات فارسی فراهم آمده، کتابی است که شیوه‌های نگارش فارسی را به غیر فارسی‌زبانان آموزش می‌دهد.

دانشجویان با در اختیار داشتن این کتاب می‌توانند الگوها و نکات لازم برای جمله‌سازی و در نهایت نوشتن صحیح به زبان فارسی را بیاموزند.

انتشارات بین‌المللی الهدی

به نام خداوند خالق قلم

پیشگفتار

کتاب حاضر در رابطه با آموزش نگارش فارسی به غیر فارسی زبانان به عنوان زبان دوم است. اینجانب چند سالی است که به امر آموزش زبان فارسی به دانشجویان خارجی مشغول بوده‌ام و در این مدت اساتید بزرگواری از دانشگاه‌های دیگر کارهای باارزشی در ارتباط با آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان ارائه نموده‌اند. این کتابها در عین حال که سودمند، مفید و راهگشا بوده‌اند، اما کم و بیش، همه مهارت‌های زبانی را به یک اندازه مطرح نموده‌اند و در مجموع جهت گیری خاصی به سمت نگارش نداشته‌اند. با توجه به اینکه آموزش نگارش نیاز به کار زیاد و تخصصی دارد، همواره نیاز به وجود مرجعی خاص در این زمینه حس شده است. در این راستا اینجانب بعنوان شاگرد کوچک آن اساتید بزرگواری تصمیم گرفتم که در این زمینه کتبی خاص تدوین نمایم. البته واضح است که در مراحل اولیه، جداسازی مهارت‌های مختلف کاری بس دشوار است و به خصوص مهارت خواندن همواره با ماست. اما، علی رغم این شرایط، می‌توان گفت که در کتاب حاضر تا حد زیادی به سوی نگارش جهت گیری شده است.

این کتاب جلد اول از دو جلد کتابی است که بناست در این زمینه ارائه شود و خاص دانشجویان «پایه» طرح ریزی شده است. نوشته حاضر مشتمل بر دو فصل است که فصل اول شامل سه بخش آموزش حروف الفباست. در پایان هر بخش تمرینهایی در رابطه با تکرار و تمرین بیشتر صداها داده شده است، طریقه ارائه حروف الفباء به شکلی است که دانشجویان بتوانند در سریعترین زمان ممکن به واژه‌های اولیه مورد نیاز خود دسترسی پیدا کنند. همچنین در این قسمت، برای هر حرف جدید واژگان زیادی در اختیار دانشجویان قرار می‌گیرد که شاید گاهی در نگاه اول بی‌مورد به نظر بیاید. اما باید توجه داشت که ارائه واژگان در این قسمت به دو منظور بوده است.

۱- آشنا نمودن هرچه بیشتر دانشجویان با کاربرد صداها و حروف در واژه.

۲- گذاشتن ابزار لازم در اختیار دانشجویان برای جمله نویسی در مراحل اولیه.

فصل دوم شامل پنج درس است. در قسمت اول هر درس دانشجویان با واژگان تازه‌ای آشنا می‌شوند، سپس متن جدیدی به آنها ارائه می‌گردد که کاربرد واژگان نو را در عمل به آنها نشان می‌دهد. در ضمن هر متن زمینه‌ای مناسب برای طرح نکات و الگوهای دستوری جدید فراهم می‌کند و نمونه‌ای نیز برای نوشتن انشاء در اختیار آنها قرار می‌دهد. آموزش هر نکته دستوری به صورت قیاسی یعنی از جزء به کل است. در این کتاب سعی شده است که با قرار دادن مثالهای مختلف در اختیار دانشجویان تدریجاً او را به سوی قاعده کلی هدایت کنیم و قواعد جمله نویسی را به صورت عملی و ملموس به او بیاموزیم.

به طور کلی هدف این کتاب اینست که دانشجو در دوره پایه بتواند الگوها و نکات لازم را برای جمله سازی بیاموزد و بتواند به ابزار لازم برای نوشتن بندها، انشاءها و مقاله ها دست یابد، تا در ترم دوم بتواند با استفاده از این ابزار و آشنایی با اسلوب صحیح انشاء نویسی، مقاله نویسی و ... به سطح مطلوبی از نگارش برسد. انشا ...

در انتها از همه کسانی که به نوعی در نگارش این اثر راهگشای من بوده اند، به ویژه سرکار خانم حسینی که با دقت و نکته سنجی هرچه دقیقتر کار ویراستاری این کتاب را به انجام رسانده اند، سپاسگزاری می نمایم. همچنین از مرکز گسترش زبان و ادبیات فارسی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی که همت به چاپ این اثر نموده اند نیز تشکر می کنم.

امید است که صاحب نظران و اساتید و زبان آموزانی که این اثر را مطالعه می نمایند، از راهنمایی های سازنده دریغ نورزند.

فروغ شوشتری زاده

روش تدریس

این متن برای آموزش نگارش به دانشجویان غیرفارسی زبان تهیه شده است و شامل دو فصل است. فصل اول مربوط به آموزش القاست. در این فصل ابتدا بر خواندن و سپس نوشتن حروف و واژه‌ها تاکید می‌شود. در آموزش واژه‌ها باید سعی شود که دانشجو با اجزاء تشکیل دهنده آن یعنی هجاها و صدا آشنایی کامل یابد، زیرا اعتقاد نویسنده به این است که اگر دانشجویان بتوانند اجزاء واژه را تشخیص دهند، خواهند توانست در مراحل بعدی از این دانش استفاده نموده و هر واژه جدیدی را بخوانند و بنویسند.

فصل اول کلاً به سه بخش تقسیم می‌شود. ترتیب ارائه حروف با توجه به نیازهای اولیه دانشجویان انتخاب شده است. در پایان هر بخش تمریناتی ارائه می‌شود که منظور از آنها کمک به فراگیری املاء و بالابردن قدرت تشخیص صداها و هجاها در دانشجویان است. این تمرینات در جلسات اولیه باید با کمک و راهنمایی استاد در کلاس انجام شود ولی بعدها می‌توان انجام آنها را به خارج از کلاس اختصاص داد. در هر جلسه به دانشجویان تکالیفی نوشتاری برای تمرین و تکرار واژه‌های جدید داده می‌شود تا در خارج از کلاس انجام دهند و به این ترتیب دانشجویان می‌توانند بر نوشتن حروف و واژه‌های جدید تسلط یابند. در این بخش

می توان برای ایجاد تنوع در کلاس از بازیهای مربوط به هجی کلمات و واژه سازی نیز استفاده نمود.

تدریس بخش الفباء به آرامی صورت می گیرد و سعی بر اینست که همه دانشجویان به تسلط کافی بر الفباء دست یابند. ابتدا هر حرف به دقت روی تخته نوشته می شود و سپس همراه با مصوتهای مختلف خوانده می شود و دانشجویان آن را با استاد تکرار می کنند. این کار کمک می کند تا دانشجویان از ابتدا با هجاها آشنا شوند. در ضمن در این قسمت تدریجاً توضیحاتی درباره مصوت و صامت و ساخت هجاها داده می شود تا دانشجویان بتوانند بهتر واحدهای مختلف زبانی را تشخیص دهند. سپس تک تک دانشجویان واژه های جدید را می خوانند و بعضی از آنها به کنار تخته می آیند و نوشتن حروف و واژه های مربوط به آن را روی تخته تمرین می کنند. در این مرحله علاوه بر آموزش صحیح املاء واژگان، خوش خط نوشتن را نیز باید به آنان آموزش داد.

فصل دوم شامل پنج درس می باشد. در این قسمت نیز باید ابتدا کمی بر روی تلفظ صحیح و درک درست مفاهیم واژگان کار و سپس به طرح ساختارهای دستوری پرداخته شود. ساختارها ابتدا از طریق ذکر مثالها به دانشجویان خواسته شود تا با انجام تمرینات و ساخت جملات متعدد به این الگوها تسلط کافی پیدا کنند. باید سعی شود که جمله های ساخته شده توسط دانشجویان حتی المقدور در کلاس تصحیح شود تا دانشجو با تکرار اشتباهات گذشته دچار یادگیری غلط نشود.

برای آموزش املاء به دانشجویان علاوه بر انجام تمرینات املاء، هفته ای یکبار نیز به دانشجویان از واژگان جدید درسی، املاء گفته می شود. در این دیکته ها، سعی بر آنست که گاهی از واژه های جدید نیز استفاده شود، زیرا این به دانشجو کمک

می‌کند تا دریابد که با اطلاعاتی که از هجاها و آواهای زبان دارد و تجزیهٔ واژه‌ها به این واحدهای کوچکتر، می‌تواند بیشتر واژگان را به درستی بنویسد. گاهی برای کمک به دانشجویان می‌توان تکالیف خاصی به آنها داد؛ این تکالیف با توجه به ملیت هر فرد می‌تواند متفاوت باشد. در اینگونه تکالیف باید نقطهٔ توجه آواهای خاصی باشد که فرد به دلیل تفاوت بین زبان مادری‌اش و زبان فارسی در آنها دچار اشتباه می‌شود. بعنوان مثال: «ل» و «ر» یا «س» «ش» برای چینی‌ها و «ا» «آ» برای عرب زبانان و ...

در درس سوم سوالاتی مطرح می‌شود که باید دانشجو آنها را به صورت ساده و با توجه به الگوهای خوانده شده، پاسخ دهد. سپس باید آنها را به صورت مرتب و پشت سر هم بنویسد. این قسمت گذر از مرحله «جمله نویسی» به مرحله «بندنویسی» است. در درسهای چهار و پنج این روند ادامه می‌یابد و نهایتاً در پایان ترم اول، دانشجو خواهد توانست یک بند ساده بنویسد.

در انتها باید متذکر شوم که از عجله در آموزش نگارش باید جداً خودداری نمود و دانشجویان را نیز به صبر و حوصله و تکرار و تمرین و دقت در فراگیری صحیح الگوها و پرهیز از شتاب در کاربرد عناصر پیچیدهٔ زبانی دعوت کرد. زیرا شتاب در فراگیری نگارش، تنها منجر به یادگیری غلط می‌شود که دیگر پاک کردن اشتباهات از ذهن دانشجو کار ساده‌ای نخواهد بود.

با تشکر

شوشتی زاده